

Prioritizing the main components of the Indigenous model of the preschool curriculum with an emphasis on life skills with the OPA approach

Hajar Chistan^{*}, Farzaneh Vasefian^{**}

Aleme Keikha^{***}

Abstract

The present study aimed to prioritize the main components of the indigenous model of the preschool curriculum with an emphasis on life skills (Chistani, Alemiyan, and Kaykha, 2013). For this purpose, the opinions of 15 experts in the field of curriculum model were used, including "university professors in the field of curriculum, psychology (11 people) and preschool experts and managers (4 people)". To prioritize the main components of the indigenous model of the preschool curriculum with an emphasis on life skills, the OPA technique (Lingo software) was used. The data collection tool in this section is a nine-question researcher-made questionnaire. Accordingly, first, the degree of expertise of the experts was determined based on two indicators of educational qualification and service experience; then, the experts determined the priority of each of the main components of the model by assigning numbers from one to nine. Next, a linear programming model was written in the Lingo software. Based on the results of prioritizing the main components of the proposed model, the following components were assigned ranks one to nine: "emotional management (0.100), physical health (0.071), self-awareness (0.083), citizenship rights

* Ph.D. Candidate of Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Mey.C., Islamic Azad University, Meymeh, Iran, Hajar.chistanhan6845@iau.ir

** Assistant Professor of Curriculum Planning, Department of Educational Sciences, Mey.C., Islamic Azad University, Meymeh, Iran (Corresponding Author), Farzaneh.vasefian@iau.ac.ir

*** Associate Professor of Educational Management, Faculty of Economics and Administrative Affairs, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran, aleme.keikha@entp.usb.ac.ir

Date received: 12/08/2024, Date of acceptance: 19/01/2025, Date Printed: 07/11/2025

education (0.034), critical thinking (0.029), problem-solving skills (0.222), decision-making skills (0.272), creative thinking (0.019), communication skills and effective communication (0.172)", respectively.

Keywords: Prioritizing components, curriculum model, life skills, preschool, OPA technique.

Introduction

The education system is one of the most complex and important social institutions of any country that plays a significant role in the growth and development of societies. The effectiveness of this system is, on the one hand, transforming talented people into healthy, well-developed, balanced, and developed people, and on the other hand, providing suitable human resources for various social, economic, and cultural sectors. The prerequisite for achieving these goals in society is providing correct and principled education and training and precise planning for it. Therefore, paying attention to the necessity of correct education and training of children as the future builders of society seems obvious. Preschool education and training, as the first stage of formal education, provide a suitable platform for the growth and development of children's personalities. Since the first foundations of personality development are laid in the early years of a child's life, recognizing the child's biological, mental, emotional, and social characteristics and needs by parents and educators and choosing the best methods to best meet those needs are considered to be among the most important factors in the development of a child's personality at these ages, and it is important and necessary to pay attention to them. The growth and development of children during this period lay the foundation for their success and progress in higher educational levels of life, and subsequently, the development of society also requires developed and skilled individuals. In this regard, the attention of education and training officials to preschool centers and the growth and development of children's all-round personalities at this stage is considered necessary and important, because ignoring the issues and problems of the preschool period and the lack of useful and effective planning with the interests and needs of children at this age will have destructive effects on the health and personality of children. Children's desirable personality development will not be possible without paying attention to the fundamental principle of their logical education. Therefore, in this study, the researcher seeks to determine to what extent preschool curricula pay attention to life skills.

Materials and Methods

This research is classified as exploratory mixed research in terms of nature. The participants of this study in the qualitative part are experts in the field of curriculum models in preschool. For this purpose, in this phase of the research, the opinions of 15 experts including "university professors in the field of curriculum, psychology, and preschool experts and managers" were used. The method of selecting the above-mentioned experts was purposeful and judgmental, such that the criteria for selecting individuals included ten years of executive experience, successful entrepreneurial experience (reason for selection: people who have had experience in establishing prominent preschools) or management in the field of preschool and conducting related research in the field of curriculum model in preschool. In the qualitative part, interviews were conducted with a theoretical saturation index and continued until the theoretical saturation index was reached in the 15th interview, and finally, the sample was determined, which was done using purposeful judgment sampling (snowball). The 9 main components of the model were prioritized using the OPA technique (Lingo software). For this purpose, experts were prioritized based on their work experience and level of education, then the experts determined the rank of the components individually; after that, linear programming code was written in the Lingo software based on the rank of each expert and the rank determined for the 9 components mentioned by each expert; based on the Lingo output, the weight of each expert, the weight of each component was determined separately according to the opinions of the experts, and the final weight of these factors. Accordingly, according to the experts participating in the study, two indicators of educational qualification (the lowest and highest points earned in this index are 10 and 60 points, respectively) and service experience (the lowest and highest points earned in this section are 20 and 40 points, respectively) were determined to determine the degree of expertise of the individuals. Based on the points earned, the experts were placed in 4 categories of expertise: "A (if they earned points between 71 and 100), B (if they earned points between 51 and 70), and C (if they earned points between 30 and 50).

Discussion & Result

Based on the results of prioritizing the main components of the proposed model, the components of emotion management (0.100), physical health (0.071), self-awareness (0.083), citizenship rights education (0.034), critical thinking (0.029), problem-solving skills (0.222), decision-making skills (0.272), creative thinking (0.019), and

communication skills and effective communication (0.172) were assigned ranks one to nine, respectively.

Conclusion

In conclusion, prioritizing the main components of the Indigenous model of the preschool curriculum with an emphasis on life skills underscores the importance of culturally responsive and holistic early childhood education. By centering life skills, this approach not only supports the cognitive, emotional, and social development of children but also ensures the integration of Indigenous knowledge, values, and traditions into the learning process. Such a curriculum fosters resilience, self-sufficiency, and a strong cultural identity among young learners, preparing them to navigate both their Indigenous heritage and the broader societal context. Ultimately, this model promotes educational equity, sustainability, and the empowerment of Indigenous communities, while laying a strong foundation for lifelong learning and well-being.

Bibliography

- Abdi, S., and Barani, Q. (2019). Investigating the relationship between completing preschool with the level of academic achievement and the perception of social problem solving of female preschool students. *Applied Studies in Management and Development Sciences*, 16(4), 11-16.
- Abdol-Wahabi, M., Rumiani, Y., and Zarif, S. (2013). Investigating the basic skills of students in the era of globalization. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 7(47), 92-74[in Persian]
- Amiri-Golestani, R., Noorabadi, S. (2018). Designing a curriculum model for preschoolers based on the educational theory of developing body, mind, and emotion of Postolovsky. Mashhad: Proceedings of the Second International Conference on Psychology, Counseling, and Education. [in Persian].
- Arjomandi, R., Bahadran, A., Khorshidi, A. (1402). Presenting a research-based curriculum model for preschoolers. *Psychological Studies of Adolescents and Young People*, 3(3), 335-322[in Persian]
- Azami, M., Jafari, A., and Karimi, N. (2012). Investigating the effect of life skills training on increasing creativity in elementary school children. *Innovation and Creativity in Humanities*, 2(3), 27-43[in Persian]
- Behboudi, H. (2018) Preschool children, family, education and life skills. Abstracts of the first international congress and the fifth national congress on education and health of preschool children, 12(1), 34-54[in Persian]
- Cole, V. (2014). *Preschool Education Program* (translated by Farkhunde Mofidi). Tehran: Samat Publications. [in Persian]

91 Abstract

- Emami-Naini, N. (2015). Self-awareness skill. Tehran: Publications of the Cultural and Prevention Department of the National Welfare Organization. [in Persian]
- Gholami, A., Zeinalipour, F., Sheikhiyani, A., Samavi, S. (2014). Measuring and evaluating the components of the preschool art education curriculum using the importance-performance analysis model. *Quarterly Journal of Educational Leadership and Management*, 16(1), 89-110[in Persian]
- Habibi, Farhad, Asadian, Sirous, and Maleki Aversin, Sadegh. (2019). Rethinking the goals of teaching life skills with an Islamic approach. *Islamic Lifestyle with a Health Center*, 7(1), 252-262[in Persian]
- Hálfdanardóttir, B. F., Ingvarsson, E. T., & Sveinbjörnsdóttir, B. (2022). Important skills for elementary school children: Implementing the preschool life skills program in Iceland. *Behavioral Interventions*, 37(2), 345-362.
- Heshmati, V., Estavarayazdkhah, Y. (1401) Examples of Methods and Models of Teaching the Subject, Tehran Publications. [in Persian]
- Joo, Y. S., Magnuson, K., Duncan, G. J., Schindler, H. S., Yoshikawa, H., & Ziol-Guest, K. M. (2020). What works in early childhood education programs? A meta-analysis of preschool enhancement programs. *Early Education and Development*, 31(1), 1-26.
- Kanani-Harandi, S., Noorian, V., Norouzi, S., Abaei-Koopaei, K. (2017). A model of philosophy education curriculum for children based on the results of relevant research. *Thought and Child*, 18(9), 2-15. [in Persian]
- Klineke, K. (2017). *Life Skills* (translated by Shahram Mohammadkhani). Tehran: Sepandhanar. [in Persian]
- Li, Y. (2022). Construction and reform of preschool children's professional curriculum based on big data. In *2021 International Conference on Big Data Analytics for Cyber-Physical System in Smart City: Volume 2* (pp. 787-795). Springer Singapore.
- Loretha, A. F., Arbarini, M., & Desmawati, L. (2023). The Efforts of Lifelong Education through Life Skills for Early Childhood in Play Groups. *JPPM (Jurnal Pendidikan dan Pemberdayaan Masyarakat)*, 10(1), 83-95.
- Maheri, A., Ghaedi, Y., Mehdizad, P. (2014). Designing a model for a curriculum for teaching philosophy to preschool children (3 to 5 years old. *Theory and Practice in Curriculum*, 10(20), 318-289 [in Persian]
- Miller, J. (2017). *Education and Development of the Spirit Towards a Spiritual Curriculum* (Translated by Nadergholi Ghorchian). Tehran: Metacognitive Thought. [in Persian].
- Mir-Arab Razi, H., Fakuri Hajiyar, K., Bayani, M. (1400). Designing a problem-based curriculum model in preschool. *Educational Psychology*, 17(62), 30-7[in Persian]
- Mir-Arab Razi, H., Fakuri Hajiyar, K., Bayani, M. (1401). Explaining the goals of a problem-based curriculum model in preschool. *University Management*, 1(4), 100-80. [in Persian]
- Nadi, M., Eftekhari, Z. (2018). *Entrepreneurship Curriculum Model for the Preschool Period* Preschool. Isfahan: Proceedings of the First National Conference on Entrepreneurial Schools (Approaches, Theories, Dimensions and Applied Business from Successful Countries) [in Persian]

- Naimi, M., Hanifi, R. (1402). The Effect of the Amount of Play in Education on Social Skills and Self-Efficacy of Preschool Children in District Four of Tehran. *Excellence in Counseling and Psychotherapy*, 11(4), 65-45[in Persian]
- Panahandehpour, M., Hashemi, M., Qoltash, A. (2019). Designing an appropriate model for the preschool curriculum in Iran based on ecological theory. *Curriculum Studies*, 18(70), 130-105[in Persian]
- Pierce, S., Gould, D., & Camiré, M. (2017). Definition and model of life skills transfer. *International review of sport and exercise psychology*, 10(1), 186-211.
- Pourzandi, S., Nateghi, F., and Faghihi. A. (2020). Investigating the validity of the model presented for evaluating the quality of the preschool curriculum. *Iranian Political Sociology Monthly*, 3(4), 3509-3493[in Persian]
- Proulx, K., & Aboud, F. (2019). Disaster risk reduction in early childhood education: Effects on preschool quality and child outcomes. *International Journal of Educational Development*, 66, 1-7.
- Rezaei, S., Goodarzi, M., R., Kakabrai, K. (1402). Presenting a Model for Empowering Life Skills for Children Under the Supervision of Daycare Centers (Age Range 6 to 12) in Kermanshah City in 1401-1400. *Thinking and Child*, 4(14), 365-345[in Persian]
- Sarkhosh, S., Faghih Aram, B., Shabani, H. (1400). Identifying the Components and Elements of a Curriculum Based on Developing Problem-Solving Skills in Order to Present an Optimal Model for the Preschool Period. *Teaching Research*, 9(1), 43-73[in Persian]
- Soltani, M., Aghdasi, A., and Hashemi, T. (1400). Comparing the effectiveness of Regiamelia and HiScope educational methods on creativity and social skills of preschoolers in Tabriz city. *Education and Evaluation (Educational Sciences)*, 14(55), 57-83[in Persian]
- Vintimilla, C. D., & Pacini-Ketchabaw, V. (2020). Weaving pedagogy in early childhood education: On openings and their foreclosure. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(5), 628-641.
- Wang, X., Sun, H., & Li, L. (2019). An innovative preschool education method based on computer multimedia technology. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 14(14), 57-68.
- Yazigy, A. J. (2023). The Need for an Integrated Preschool EFL Curriculum in Lebanon. *BAU Journal-Society, Culture and Human Behavior*, 3(2), 1.-10.

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی با تأکید بر مهارت‌های زندگی با رویکرد OPA

هاجر چیستان*

فرزانه واصفیان**، عالمه کیخا***

چکیده

مطالعه حاضر با هدف اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی با تأکید بر مهارت‌های زندگی (چیستان، واصفیان و کیخا، ۱۴۰۲) صورت پذیرفته است. بدین منظور از نظرات ۱۵ نفر از خبرگان حوزه برنامه درسی شامل "اساتید دانشگاه در حوزه برنامه درسی، روانشناسی (۱۱ نفر) و کارشناسان و مدیران پیش‌دبستانی (۴ نفر)" استفاده شد. جهت اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی با تأکید بر مهارت‌های زندگی ارائه شده از تکنیک OPA (نرم‌افزار لینگو) استفاده شد. ابزار گردآوری داده‌ها در این بخش، پرسشنامه محقق ساخته نه سوالی بود. بر این اساس ابتدا درجه خبرگی خبرگان بر اساس دو شاخص مدرک تحصیلی و سابقه خدمت، تعیین گردید؛ سپس خبرگان با اختصاص اعداد یک تا نه، اولویت هر یک از مولفه‌های اصلی مدل را مشخص نمودند. ادامه مدل برنامه ریزی خطی در نرم افزار لینگو نوشته شد. بر اساس نتایج اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی پیشنهادی مولفه مدیریت احساسات (۰/۱۰۰) بهداشت جسمی (۰/۰۷۱)، خود آگاهی (۰/۰۸۳)، آموزش حقوق شهروندی (۰/۰۳۴)، تفکر انتقادی (۰/۰۲۹)، مهارت حل

* دانشجوی دکتری برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، واحد میمه، دانشگاه آزاد اسلامی، میمه، ایران،

Hazar.histanhan6845@iaui.ac.ir

** استادیار برنامه‌ریزی درسی، گروه علوم تربیتی، واحد میمه، دانشگاه آزاد اسلامی، میمه، ایران (نویسنده مسئول)،

farzaneh.vasefian@iaui.ac.ir

*** دانشیار مدیریت آموزشی، دانشکده اقتصاد و امور اداری، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران،

aleme.keikha@entp.usb.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۲۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۳۰، تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۸/۱۶

مساله (۰/۲۲۲)، مهارت تصمیم‌گیری (۰/۲۷۲)، تفکر خلاق (۰/۰۱۹) و مهارت ارتباطی و ارتباط موثر (۰/۱۷۲) " به ترتیب رتبه‌های یک تا نه را به خود اختصاص دادند.

کلیدواژه‌ها: اولویت‌بندی مولفه‌ها، الگوی برنامه درسی، مهارت‌های زندگی، دوره پیش‌دبستانی، تکنیک OPA.

۱. مقدمه

آموزش و پرورش رکن اساسی پیشرفت، توسعه و تعالی هر کشوری محسوب می‌شود (نعیمی و حنیفی، ۱۴۰۲). در این راستا، آموزش و پرورش پیش‌دبستانی به عنوان اولین مرحله از آموزش و پرورش رسمی بستر مناسبی را برای رشد و شکوفایی شخصیت کودکان فراهم می‌آورد (پورزندی، ۱۳۹۹). تحقیقات انجام شده در زمینه برنامه‌های درسی دوره پیش‌دبستانی در سال‌های اخیر نشان‌دهنده تأثیر برنامه‌های غنی و برنامه‌ریزی آموزشی و درسی مطلوب برای گروه‌های سنی مختلف کودکان در دوره قبل از دبستان است (Li, 2022). مهم‌تر این که نتایج تحقیقات مؤید سرمایه‌گذاری بیشتر برای آموزش بهتر و برنامه‌های کیفی به علت کسب موفقیت‌های بیشتر کودکان در سال‌های تحصیلی بعد از سپری کردن دوره پیش از دبستان است (Proulx & Aboud, 2019)؛ چرا که آموزش و پرورش پیش‌دبستانی به عنوان درون‌دادی حساس هم از نظر رشد کلی یک فرد و هم از نظر تأثیر در پذیرش و نگهداری کودکان در سطوح ابتدایی، در سیاست ملی آموزش و پرورش اکثر کشورها، مورد تأکید فراوان قرار گرفته است (Kaul, 2014). از سوی دیگر، تمام کسانی که به نحوی با مسائل آموزش و پرورش کشور ارتباط دارند به این نکته اساسی و بدیهی آگاهی دارند که حل مشکلات و معضلات آموزش و پرورش کشور به طور مستقیم به مسائل دوره پیش‌دبستانی بستگی دارد. در صورتی که با مسایل این دوره تحصیلی به طور جدی و همه‌جانبه برخورد نشود نباید امید چندانی به حل مشکلات دوره‌های بعدی تحصیلی داشت (نادی و افتخاری، ۱۳۹۷). چرا که امروزه در بسیاری از نظام‌های پیشرفته جهان مسأله آموزش و پرورش پیش‌دبستانی به عنوان یکی از پایه‌های اساسی تعلیم و تربیت پذیرفته شده و تقریباً در بیشتر تقسیم‌بندی‌های رشد، سن آموزش قبل از دبستان به عنوان یکی از مراحل تکوین شخصیت مورد تأکید قرار گرفته است که گسترش تعلیم و تربیت خردسالان در سنین پیش‌دبستان باید از جمله هدف‌های اساسی جهت‌گیری آموزشی این دهه باشد (Yazigy, 2023). روشن است که بی‌توجهی به مسائل و مشکلات دوره پیش‌دبستانی و عدم برنامه‌ریزی مفید و مؤثر با علایق و نیازهای کودکان در

این سن اثرات مخربی را بر سلامت و شخصیت کودکان بر جای خواهد گذاشت (غلامی و همکاران، ۱۴۰۱).

تجربه کشورهای دیگر نشان می‌دهد بهترین سن برای شروع آموزش مهارت‌های زندگی پنج و شش سالگی است؛ به همین دلیل آموزش جهانی مهارت‌های زندگی پیش از دوران دبستان شروع و به تدریج کامل‌تر می‌شود (Joo & et al, 2020)؛ بنابراین اگر محتوای برنامه درسی با یادگیری مهارت‌های زندگی، ترکیبی موزون یابند در افراد نگرشی سالم و سازنده نسبت به موقعیت‌های زندگی حاصل می‌شود که نتیجه آن، بروز رفتارهای صحیح برای پیشگیری از ناهنجاری‌های روحی خواهد بود (سلطانی و همکاران، ۱۴۰۰).

به دلیل اینکه انسان‌ها دارای ابعاد مختلف جسمانی، شناختی، عاطفی، اجتماعی می‌باشند؛ رشد و تکامل واقعی زمانی محقق خواهد شد که به تمامی ابعاد شخصیت انسان به طور هماهنگ توجه شود (سرخوش و همکاران، ۱۴۰۰). در واقع هدف پرورش در حوزه آموزش و پرورش، هدایت رشد جسمانی و روانی یا به طور کلی هدایت رشد همه جانبه شخصیت پرورش‌یابندگان در جهت کسب و درک معارف بشری و هنجارهای مورد پذیرش جامعه و نیز کمک به شکوفا کردن استعدادهای آنان است (Mikaeleau & Soltan alcharaei, 2016). بر این اساس، اهداف تعلیم و تربیت در این دوره باید پرورش کامل مهارت‌های زندگی بوده باشد. فقط در سایه بهره‌مندی از چنین رشد متعادلی است که بستر کامل و متعالی وجود فراهم می‌شود. از این‌رو محیط‌های یادگیری باید به گونه‌ای طراحی شود که موجب توقف یا سکون فرد در یک مرحله خاصی نگردد، طرفداران نظریه برنامه‌درسی رشدگرا به تلفیق و اینکه رشد شناختی، اخلاقی، شخصیتی رابطه‌ای متقابل با یکدیگر دارند و اینکه یک بعد (مثلاً بعد شناختی) نباید موجب حذف ابعاد دیگر شود، توجه ویژه‌ای دارند (میلر، ۱۳۹۶).

مسئله اصلی این مطالعه عدم توجه کافی و غفلت از توجه هم‌زمان به ابعاد رشد شخصیتی کودکان در دوره پیش‌دبستانی است. امروزه در نظام آموزش و پرورش کتاب‌هایی در قالب انس با قرآن تدوین شده که فقط در راستای رشد شخصیت دینی و معنوی کودکان بوده و از توجه به سایر ابعاد رشد شخصیتی غفلت ورزیده است و همچنین بیشتر مفاهیم گنجانده شده در این کتابها به علت هماهنگ نبودن با توانایی‌های ذهنی و عقلانی کودکان اثرات نامطلوبی بر رشد شخصیت کودکان می‌گذارد (کنعانی هرندی و همکاران، ۱۳۹۶)؛ بنابراین ضروری است ارائه محتوای مناسب درسی برای این دوره با تأکید بر رشد همه جانبه کودک در بعد جسمی، ذهنی، عاطفی، معنوی، اخلاقی و اجتماعی صورت گیرد (کلینکه، ۱۳۹۶).

در دوره پیش دبستانی، کودک قادر به درک مفهوم قاعده و مقررات نیست و در برنامه‌ها، اخلاق مبتنی بر ایجاد عادات نیکو، پرورش داده می‌شود، اما تربیت اخلاقی در دوره دبستان، مبتنی بر مقررات و قاعده است و این امر، تعلیم و تربیت تکوینی نام دارد، یعنی با توجه به مراحل رشد کودک، برنامه‌ریزی می‌کند. برنامه‌های این دوره، کودک محور و رشد محورند، این برنامه‌ها بر خلاف برنامه‌های آموزش دبستانی، رسمی نیستند، بلکه بسیار انعطاف پذیرند در واقع ما امروزه می‌توانیم و نیازمندیم که بر مبنای اصالت‌های فرهنگی خویش برنامه‌های نوین آموزش و پرورش پیش دبستانی را به کار گیریم و چون در یک کشور انقلابی و در حال توسعه به سر می‌بریم ضرورت دارد برای کودکانی که در محرومیت فرهنگی و اجتماعی روزگار می‌گذرانند و اکثریت فرزندان این مرز و بوم را تشکیل می‌دهند برنامه‌هایی را ایجاد کنیم که بتواند مقدمات پرکردن شکاف وسیع محرومیت را فراهم کند نتایج این تحقیق اطلاعات ارزشمندی را می‌تواند در اختیار تصمیم‌گیرندگان تعلیم و تربیت، مربیان، مدیران و خصوصاً والدین در خصوص افزایش مهارت‌های زندگی قرار دهد. از آنجا که رشد پرورش مطلوب شخصیت کودکان بدون توجه به اصل مهم و اساسی که همان تعلیم و تربیت منطقی آنهاست میسر نخواهد بود، و با توجه به کمبود الگوهای برنامه درسی دوره پیش دبستان با تأکید بر مهارت‌های زندگی مطالعه حاضر با هدف طراحی الگو و اعتباریابی برنامه درسی دوره پیش دبستان با تأکید بر مهارت‌های زندگی صورت پذیرفته است. بنابراین سوال‌های اصلی این پژوهش عبارتند از:

۱. الگوی برنامه درسی دوره پیش دبستان با تأکید بر مهارت‌های زندگی چگونه است؟
۲. آیا الگوی برنامه درسی دوره پیش دبستان با تأکید بر مهارت‌های زندگی از اعتبار لازم برخوردار است؟

۲. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

بر اساس تجربیات و بررسی‌های روانشناختی و تربیتی سال‌های اول کودکی در رشد و پرورش کودکان نقش مهمی دارد. زیرا شکل‌گیری شخصیت و رشد همه جانبه فرد در این دوره بیشتر انجام می‌شود (Vintimilla & et al, 2020). دوره پیش دبستانی در رشد مفاهیم و معانی و اموری که کودک در زندگی روزمره با آنها مواجه است نقش مهمی بر عهده دارد. آموزش و پرورش پیش دبستانی در واقع نقطه ورود یک حرکت طولانی و مهم در زندگی کودکان ماست. نکته مهم این است که بچه‌ها بعد از پنج سال تجربیات مختلف و فراز و نشیب‌های گوناگون که در

زندگی خانوادگی طی می‌کنند وارد پیش‌دبستانی شده و اولین تجربه رسمی در نظام آموزشی و پرورشی کشور را پیدا می‌کنند (نعیمی و حنیفی، ۱۴۰۲). این برخوردهای اولیه در تنظیم شخصیت کودکان و شکل‌گیری خصوصیات رفتاری و اعتقادی او و خصلت‌ها و منش‌های او بسیار تعیین‌کننده است و از نظر کمی هم به خاطر شمول و تعداد زیادی از نوآموزان و اجباری شدن دوره پیش‌دبستانی این دوره، چه در کشور ما و چه در کشورهای دیگر نسبت به سطوح دیگر اهمیت به‌سزایی دارد. در واقع اولین سنگ بنای سازندگی شخصیت کودکان و نهایت سازندگی اجتماعی در همین سال‌های اولیه گذاشته می‌شوند؛ بنابراین هم از نظر کیفی و هم از نظر کمی این دوره از اهمیت خاصی برخوردار است (حبیبی و همکاران، ۱۴۰۲).

آموزش و پرورش کودکانی اولین مرحله از آموزش و پرورش رسمی که هدف‌ها، برنامه‌ها، روش‌ها و ابزارهای خاص خود را دارد و پایه‌ی مهمی برای سایر دوره‌های آموزش و پرورش عمومی است (Wang & et al, 2019). این مرحله از آموزش را می‌توان به دو دوره اصلی تقسیم کرد دوره اول مربوط به کودکان شیرخواره و نوپا (از ماه‌های اول زندگی تا چهار سالگی است) در کشور ما اکثر مهدهای کودک که زیر نظر سازمان بهزیستی کشور هستند که رشد و پرورش ذهنی کودکان در همین سنین را بر عهده دارند. دوره دوم که مخصوص کودکان پنج تا شش ساله است دوره آمادگی برای ورود به دبستان (اصطلاحاً دوره پیش‌دبستانی) نامیده می‌شود که اساساً زیرا نظر آموزش و پرورش است هر یک از دوره‌ها با زیر دوره‌های مذکور که در کشورهای مختلف با نام‌های گوناگون شناخته می‌شوند و با توجه به سطح رشد نیازها و توانایی‌های کودکان، برنامه‌آموزش و پرورش خاص خود را دارند (Joo & et al, 2020). بنابراین باید در همکاری و هماهنگی با خانواده امکان رشد او را فراهم آورد. توجه به تمامیت شخصیت کودک مستلزم آن است که در مهدکودک و کودکستان محیطی مطمئن و سالم و آموزنده که در عین حال از بازی و سرگرمی نیز خالی نباشد برای او فراهم آورده شود. طرح و نقشه مشخصی برای فعالیت‌های عملی روزانه مریبان که پاسخگوی نیازهای خاصی کودکان باشد وجود داشته باشد و پیشرفت‌های کودک را در زمینه‌های زیستی، عاطفی، ذهنی و اجتماعی به طور مرتب اعتلا بخشید. سال‌های پنجم و ششم زندگی کودک را سال‌های کودکستانی و دوره آمادگی برای ورود به دبستان یا دوره پیش‌دبستانی می‌نامیم در این دوره است که کودکان برای ورود به دوره آمادگی و نهایتاً برای ورود به دبستان آماده می‌شوند (Yazigy, 2023). با توجه به مهم‌ترین ویژگی‌های روان‌شناختی کودکان پیش‌دبستانی و نیازهای اساسی آنان و اهمیت نقش حیاتی خانواده، مریبان، جامعه و رسانه‌ها در این دوره، شایسته آن

است که در تدوین اهداف پرورشی و شکوفاسازی توانمندی‌های بالقوه این کودکان، بیشترین ارزش را برای پرورش و هدایت حس کنجکاوی و تقویت مهارت‌ها، استعدادها و توانمندی‌های بالقوه کودکان در جهت توسعه رفتارهای کنجکاوانه، هوشمندانه و عاقلانه آنان قائل شد (امینی گلستانی و همکاران، ۱۳۹۷). از آنجایی که تربیت اجتماعی مطلوب و سازگاری با گروه‌های اجتماعی در تنهایی و بدون فراهم شدن فرصت‌های مناسب صورت نمی‌گیرد، این فرصت‌ها هر قدر زودتر برای کودک فراهم گردد، رشد اجتماعی او سهل‌تر خواهد شد. از این رو جدا شدن کودک از محیط کوچک خانه و رفتن او به مراکز پیش‌دبستانی که هسته مرکزی آن را گروه همبازی‌ها و همسالان تشکیل می‌دهند، بر دامنه مراودات و آزادی کودک افزوده و زمینه کسب و توسعه سازگاری اجتماعی او را فراهم خواهد کرد. با توجه به کوچک بودن محیط خانواده و محدودیت‌های آموزشی و پرورشی و از طرفی گستردگی برنامه‌های آموزشی و پرورشی در مراکز پیش‌دبستانی لازم است که والدین در جهت تقویت و رشد شخصیتی و مستحکم نمودن پایه آموزشی فرزند خود در امر آموزش و پرورش تلاش نمایند (میرعرب و همکاران، ۱۴۰۱).

مراکز پیش‌دبستانی از مناسب‌ترین مکان‌هایی است که می‌تواند به آموزش‌های صحیح جهت رفع مشکلات، هم به اولیاء دانش‌آموزان و هم به مربیان کمک نماید. کودکی که در کودکستان است از کودک دبستانی انعطاف پذیرتر و جنبه پذیرش آن‌ها بیشتر است و با ارائه آموزش‌های مناسب می‌توان در پیشرفت تحصیلی آنان در دوره‌ی دبستان نیز مؤثر بود (بهبودی، ۱۳۹۷).

مهارت زندگی و برنامه درسی ارتباطی تنگاتنگ با یکدیگر دارند. زیرا هدف هر دو، طراحی فرصت‌های مناسب برای یادگیری بهتر یادگیرنده و حداکثر بهره‌وری از این فرصت‌هاست. هر دو رشته شامل مراحل طراحی، اجرا و ارزشیابی هستند. برنامه‌ریزی درسی عامل تحقیق اهداف برنامه‌های آموزشی و مهارت‌های زندگی عامل تحقق‌های برنامه درسی است (حشمتی و استوار، ۱۴۰۱). براین اساس، برنامه‌ریزی درسی مجموعه فعالیت‌هایی تلقی می‌شود که میان عناصر اصلی برنامه‌ها درسی (هدف، محتوا، روش و ارزشیابی) ارتباط برقرار می‌کند، اما زمینه ایجاد تغییر و تحول در نظام برنامه‌های درسی از طریق مهارت‌های زندگی به وجود می‌آید. در واقع برنامه‌ریزی درسی و مهارت‌های زندگی در کنار هم و با بهره‌مندی از یکدیگر می‌توانند فرایند آموزش را تسهیل کنند. بنابراین رابطه‌ای طولی است و با یکدیگر همپوشانی دارند (عبدالوهابی، ۱۳۹۲).

نیازهای زندگی امروز، تغییرات سریع اجتماعی، فرهنگی، تغییر سریع ساختار خانواده، گستردگی و هجوم منابع اطلاعاتی انسان را با چالش‌ها و فشارهای متعددی روبرو کرده است که مقابله با آن‌ها نیازمند توانمندی‌هایی روانی-اجتماعی است و فقدان مهارت‌ها و توانایی‌های عاطفی، روانی، اجتماعی افراد را در مواجهه با مسائل و مشکلات آسیب‌پذیر کرده و آن‌ها را در معرض انواع اختلالات روانی، اجتماعی و رفتاری قرار می‌دهد (پورزرنندی و همکاران، ۱۳۹۹). امروزه با وجود ایجاد تغییرات عمیق فرهنگی در شیوه‌های زندگی، بسیاری از افراد در رویارویی با مسائل زندگی فاقد توانایی‌های لازم و اساسی‌اند و همین موضوع آنان را در مواجهه با مسائل و مشکلات زندگی روزمره و مقتضیات آن آسیب‌پذیر نموده است (امامی و نائینی، ۱۳۹۴).

چند ویژگی آموزش مهارت‌های زندگی عبارتند از:

- اول اینکه آموزش مهارت‌های زندگی یک شکل قدرتمند از آموزش و درمان است. زیرا مراجع به طور همزمان مهارت‌های جدید را در چندین حوزه فرا می‌گیرد
- دوم اینکه، آموزش مهارت‌های زندگی یک مدل آموزشی است که یک سری مهارت‌ها را تدریس می‌کند و منجر به بازگشت و عود کمتر در مراجع می‌شود؛
- سوم اینکه، شرکت‌کنندگان فعالانه در یادگیری و تکمیل مهارت‌های زندگی شرکت می‌کنند، بنابراین احتمالاً بیشتر احساس مالکیت فرایند آموزش، و کارآمدی را حس می‌کنند.
- چهارم اینکه، آموزش مهارت‌های زندگی هم برای پیشگیری و هم برای درمان مشکلات روانی یک راه مناسب است و اینکه مؤثرترین و کارآمدترین راه برای یادگیری این مهارت‌ها تدریس مستقیم آن‌هاست (Loretha & et al, 2023).

در ادامه به مرور پیشینه پژوهش پرداخته شده است.

نتایج مطالعه رضایی و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد الگوی توانمندسازی مهارت‌های زندگی برای کودکان تحت سرپرستی مراکز نگهداری شبانه روزی بهزیستی شامل ۶ مؤلفه (دوستی، مهربانی، مهارت مشارکت و همکاری، مهارت تفکر خلاق، احساس مسئولیت و اعتماد به نفس) و ۳۶ شاخص می‌باشد. یافته‌های مطالعه پناهنده‌پور و همکاران (۱۴۰۲) نشان داد، در شکل‌دهی الگوی مناسب برنامه‌دستی دوره پیش‌دبستانی در ایران، ابعاد مدیریت کلان حاکمیتی، توجه به آگاه‌سازی خانواده‌ها، تناسب بخشی برنامه‌های دوره پیش‌دبستانی با فرهنگ

جامعه، امکانات آموزشی، به‌کارگیری شیوه‌های خلاقانه تدریس، جامعیت محتوای آموزشی و توجه به محیط آموزشی تأثیرگذارند. الگوی برنامه درسی پژوهش‌محور دوره پیش‌دبستانی در مطالعه ارجمندی و همکاران (۱۴۰۲) شامل سه بعد ساختار (مدیریت، برنامه‌ریزی، سازماندهی، انسجام، فرهنگ، قوانین)، آموزش (محتوا، روش، فعالیت یادگیری، ارزشیابی، محیط، مربی، تجهیزات) و مهارت (تصویری-فضایی، زبانی-کلامی، منطقی-ریاضی، حسی-حرکتی، موسیقایی، برون‌فردی، درون‌فردی، طبیعت‌گرا، اخلاقی، معنوی، هویتی، عاطفی، اجتماعی) می‌باشد. مؤلفه‌های اصول فلسفه برای کودک، ویژگی‌های فلسفه برای کودک، اهداف، توجه به سن، منابع آموزشی، مراحل آموزش فلسفه، روش‌های آموزش، ویژگی‌های معلم، روش‌های یادگیری، فعالیت‌های یادگیری، روش‌های ارزشیابی، پیامدهای برنامه درسی فلسفه برای کودک، ۱۳ مؤلفه اصلی الگوی برنامه درسی فلسفه برای کودکان پیش‌دبستان سه تا پنج سال در مطالعه ماهری و همکاران (۱۴۰۱) بود. نتایج حاصل از پژوهش مطالعه میرعرب رضی و همکاران (۱۴۰۱) نشان داد اهداف الگوی برنامه درسی مسئله‌محور در دوره پیش‌دبستانی شامل شش مقوله "توانمندی حل مسئله"، "تقویت روحیه پرسشگری و جست‌وجوگری"، "مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی"، "تقویت روحیه نشاط و سرزندگی"، "رشد همه‌جانبه (مهارت‌های عمومی)" و "پرورش قوای ذهنی" می‌باشد. میرعرب رضی و همکاران (۱۴۰۰) به پژوهشی با هدف طراحی الگوی برنامه درسی مسئله‌محور در دوره پیش‌دبستان پرداختند و نتایج بدست آمده نشان داد که در حوزه اهداف برنامه درسی مسئله‌محور در دوره پیش از دبستان (۱۷ مؤلفه)، در حوزه محتوا (۱۴ مؤلفه)، در حوزه روش‌های یاددهی-یادگیری (۱۰ مؤلفه)، در حوزه روش‌های ارزشیابی (۷ مؤلفه)، در حوزه مکان (۱۸ مؤلفه) و در حوزه زمان نیز (۱۰ مؤلفه) و مجموعاً ۷۶ مؤلفه به عنوان مؤلفه‌های تشکیل‌دهنده عناصر برنامه درسی مسئله‌محور در دوره پیش‌دبستان شناسایی شدند. نتایج مطالعه لورتا و همکاران (۲۰۲۳) بیانگر آن است که اجرای آموزش مادام‌العمر در گروه‌های بازی با ارائه محرک‌های مربوط به فعالیت‌هایی که باعث رشد مهارت‌های زندگی در دوران کودکی می‌شود، انجام می‌شود. مهارت‌های زندگی در گروه‌های بازی از طریق مراکز مهارت‌های زندگی اعمال می‌شود. مهارت‌های زندگی شامل زندگی اجتماعی، مسئولیت‌پذیری، خودآگاهی، آگاهی جنسیتی، تصمیم‌گیری، بقا و مراقبت از خود است. فعالیت‌های مرتبط با مهارت‌های زندگی باعث تحریک یادگیری مادام‌العمر کودکان می‌شود. یازگی (۲۰۲۳) به تحقیقی با عنوان نیاز به یک برنامه درسی EFL یکپارچه پیش‌دبستانی در لبنان پرداخت. در این مقاله مشخص شد که یک

برنامه درسی یکپارچه برای پیش‌دبستانی، محیط زبانی کودکان را غنی می‌کند که منجر به یادگیری بهتر و طبیعی‌تر از زبان مقصد و مفاهیم زمینه‌های مختلف می‌شود. این مقاله با بررسی ادبیات موجود در مورد رشد کودک، یادگیری زبان خارجی در این زمینه و برنامه درسی یکپارچه آغاز می‌شود. توسعه یک برنامه درسی جامع برای کودکان پیش‌دبستانی در لبنان با در نظر گرفتن رشد سالم شناختی، عاطفی و روانی در کودکان پیش‌دبستانی در نظر گرفته شده است. لی (۲۰۲۲) در تحقیقی به ساخت و اصلاح برنامه درسی حرفه‌ای کودکان پیش‌دبستانی بر اساس داده‌های بزرگ پرداختند. در مرحله اول، این مقاله برنامه درسی حرفه‌ای را برای کودکان معرفی می‌کند و توسعه و چشم‌انداز آن را به وجود می‌آورد. ثانیاً، روش تجزیه و تحلیل دوره‌ای مطرح می‌شود، و نوآوری اصلاحات در حالت تدریس برای ساخت و اصلاح برنامه درسی حرفه‌ای کودکان پیش‌دبستانی انجام می‌شود. با توجه به نتایج تجربی، می‌توان دانست که درجه فعلی ساخت و اصلاح برنامه درسی حرفه‌ای کودکان پیش‌دبستانی ۶۵٪ بیشتر از ده سال پیش است. (Hálfdanardóttir et al, 2022) به این نتیجه رسیدند که برنامه مهارت‌های زندگی پیش‌دبستانی به عنوان یک برنامه در سطح کلاس تهیه شده است تا بتواند مهارت‌های مهم اجتماعی و ارتباطی کودکان پیش‌دبستانی را آموزش دهد. برنامه مهارت‌های زندگی پیش‌دبستانی یک روش مؤثر برای آموزش مهارت‌های اجتماعی کودکان و همچنین کاهش رفتار مشکل است. با این وجود، نیاز به ارزیابی بیشتر امکان‌سنجی و کلی بودن برنامه در زمینه‌های مختلف فرهنگی وجود دارد. هدف از این مطالعه، ارزیابی نسخه مختصر از برنامه برنامه مهارت‌های زندگی پیش‌دبستانی در یک پیش‌دبستانی معمولی ایسلندی، با یک معلم پیش‌دبستانی به عنوان مجری اصلی بود. برنامه مهارت‌های زندگی پیش‌دبستانی احتمال بروز دستورالعمل‌های زیر، ارتباطات عملکردی و کاهش رفتار مشکل را برای بیشتر کودکان افزایش داد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش و ماهیت، توصیفی-پیمایشی می‌باشد. هم‌چنین مطالعه پیش‌رو از منظر افق زمانی به صورت مقطعی در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ صورت پذیرفته است. مشارکت کنندگان این مطالعه را خبرگان حوزه الگوی برنامه درسی در پیش‌دبستانی تشکیل می‌دهند. بدین منظور، از نظرات ۱۵ نفر از خبرگان شامل " اساتید

۱۰۲ تفکر و کودک، سال ۱۶، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۴

دانشگاه در حوزه برنامه درسی، روانشناسی و کارشناسان و مدیران پیش دبستانی " استفاده شد. مشخصات این افراد به شرح جدول (۱) می باشد:

جدول ۱. اطلاعات دموگرافیک مصاحبه شوندگان شرکت کننده در اعتباریابی کیفی الگو

نوع تخصص	تجربه اجرایی	محل خدمت	تحصیلات	مرتب علمی
مطالعات برنامه درسی	۲۳	دانشگاه تهران	دکتری برنامه ریزی درسی	دانشیار
روانشناسی کودکان	۱۳	دانشگاه علوم و تحقیقات	دکتری روانشناسی	استادیار
مطالعات برنامه درسی	۱۷	دانشگاه آزاد تهران مرکز	دکتری مدیریت آموزشی	استادیار
مطالعات برنامه درسی	۲۱	دانشگاه علامه طباطبایی	دکتری برنامه ریزی درسی	دانشیار
مطالعات برنامه درسی	۱۲	دانشگاه سمنان	دکتری مدیریت آموزشی	استادیار
مطالعات برنامه درسی	۱۵	دانشگاه آزاد شیراز	دکتری علوم تربیتی	استادیار
روانشناسی کودکان	۱۸	دانشگاه آزاد سنندج	دکتری روانشناسی	استادیار
روانشناسی کودکان	۱۳	دانشگاه پیام نور	دکتری روانشناسی	دانشیار
مطالعات برنامه درسی	۱۷	دانشگاه فرهنگیان	دکتری مدیریت آموزشی	استادیار
مطالعات برنامه درسی	۱۹	دانشگاه چمران اهواز	دکتری علوم تربیتی	دانشیار
مدیر پیش دبستانی	۱۷	شیراز	کارشناسی علوم تربیتی	کارشناسی
مدیر پیش دبستانی	۱۱	شیراز	کارشناسی ارشد روانشناسی	کارشناسی ارشد
مدیر پیش دبستانی	۱۶	شیراز	کارشناسی ارشد روانشناسی کودکان استثنایی	کارشناسی ارشد
مدیر پیش دبستانی	۲۱	شیراز	دکتری روانشناسی	دانشجوی دکتری
مدیر پیش دبستانی	۱۳	شیراز	کارشناسی کودک یاری	کارشناسی

نحوه گزینش متخصصان یاد شده، به شیوه هدفمند قضاوتی بود به گونه ای که ملاک انتخاب افراد شامل ده سال تجربه اجرایی، تجربه موفق کارآفرینی (علت انتخاب: افرادی که تجربه تاسیس پیش دبستانی های مطرح را داشته اند) و یا مدیریت در زمینه پیش دبستانی و انجام تحقیقات مرتبط در حوزه الگوی برنامه درسی در پیش دبستانی می باشد. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته نه سوالی است که در آن از خبرگان خواسته شده است تا مولفه های اصلی الگوی بومی برنامه درسی دوره پیش دبستانی با تأکید بر مهارت های زندگی یعنی مولفه های مدیریت احساسات، بهداشت جسمی، خود آگاهی، آموزش حقوق شهروندی، تفکر انتقادی، مهارت حل مساله، مهارت تصمیم گیری، تفکر خلاق و مهارت ارتباطی و ارتباط موثر را با اختصاص دادن اعداد یک تا نه، رتبه بندی کنند. بدین منظور از تکنیک OPA استفاده شده است. نرم افزار مورد استفاده نیز نرم افزار لینگو می باشد. با توجه به جدید بودن تکنیک OPA

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌درسی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۰۳

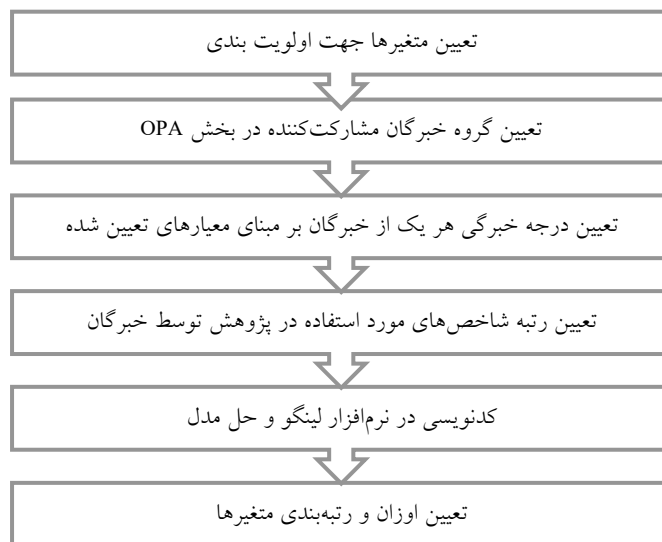
در ادامه به معرفی این تکنیک و مقایسه آن با روش‌های مشابه، پرداخته شده است. روش OPA تکنیکی است که برای تعیین اوزان اهمیت شاخص‌ها و یا رتبه‌بندی گزینه‌ها، می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. وابسته نبودن به عبارات زبان‌شناختی و تعداد کم سوال‌های پرسشنامه در مقایسه با سایر روش‌ها، عدم نیاز به ماتریس تصمیم‌گیری، نیاز نداشتن به ماتریس مقایسه زوجی، نیاز نداشتن به تکنیک‌های نرمال‌سازی، عدم نیاز به روش‌های میانگین‌گیری برای ترکیب نظرات خبرگان، از جمله مزیت‌های این روش می‌باشد. یکی دیگر از مزایای این روش این امکان است که کارشناسان فقط در مورد ویژگی‌ها و گزینه‌هایی که از آنها دانش و تجربه کافی دارند اظهار نظر کنند (عطایی و همکاران، ۲۰۲۰). در جدول (۲)، تکنیک OPA با برخی دیگر از روش‌های MADM از نظر ویژگی‌های مختلف تصمیم‌گیری مقایسه شده است.

جدول ۲. مقایسه تکنیک OPA با سایر روش‌های MADM

ویژگی	آنزوی	نا	الکتره	AHP	لینسر	کالیفلکس	تاپسیس	پراسته	کوپراس	ANP	ویکور	سوارا	BWM	OPA
سال معرفی	۱۹۸۴	۱۹۵۴	۱۹۶۸	۱۹۷۲	۱۹۷۲	۱۹۷۸	۱۹۸۱	۱۹۸۶	۱۹۹۴	۱۹۹۶	۱۹۹۸	۲۰۱۰	۲۰۱۵	۲۰۱۹
نیاز به مقایسه زوجی دارد؟	×	×	×	√	×	×	×	×	×	√	×	×	√	×
ایا به ماتریس تصمیم‌گیری نیاز است؟	√	√	√	×	√	×	√	√	√	×	√	×	×	×
ایا نیاز است متغیرهای زبانی به اعداد تبدیل شوند (تبدیل کیفی به کمی)	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	×
ایا به نرمالایز شدن نیاز است؟	√	√	√	×	√	×	√	×	√	×	×	×	×	×
ایا برای تجمیع نظرات متخصصان استفاده از روشهای میانگین‌سنجی نیاز است؟	√	√	√	√	√	×	√		√	√	√	√	×	×
ایا هر متخصص مجاز است فقط خصوصیات که فکر میکند در تصمیم‌گیری بسیار مهم هستند را در نظر گرفته و سایر خصوصیات را بی‌اهمیت در نظر گیرد؟	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	×	√
ایا مثبت یا منفی بودن شاخص‌ها تاثیری دارد؟	×	√	√	×	√	×	√	√	√	×	√	×	×	√
ایا مساله به عنوان یک مدل ریاضی تدوین شده است؟				×	√	×	×	×	×	×	×	×	√	√
ایا خود این روش وزن شاخص‌ها را معرفی میکند؟	√			√									√	√
ایا خود این روش رتبه‌بندی گزینه‌ها را انجام می‌دهد؟	×	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	×	√	√
ایا روش تصمیم‌گیری گروهی را انجام می‌دهد؟	√	√	√	√	√	×	√	√	√	√	√	√	√	√

(عطایی و همکاران، ۲۰۲۰)

نمودار (۱) مراحل انجام پژوهش را نشان می‌دهد:

نمودار ۱. مراحل انجام پژوهش

۴. یافته‌ها

هدف مطالعه حاضر اولویت‌بندی الگوی بومی برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی با تأکید بر مهارت‌های زندگی است که توسط چیستانی و همکاران (۱۴۰۲) ارائه شده است. نمودار (۲) الگوی پیشنهادی را نشان می‌دهد:

با توجه به ماهیت تکنیک OPA که مستلزم استفاده از تعداد محدودی از خبرگان است، در این بخش از نظرات خبرگان مشارکت کننده در قسمت تعیین مهمترین مولفه‌های اصلی مدل، استفاده گردید.

جدول (۳) اولویت‌بندی خبرگان بر اساس سابقه و تخصص، را نشان می‌دهد:

جدول ۳. تعیین رتبه خبرگان بر اساس مدرک تحصیلی و سابقه خدمت

رتبه در OPA	درجه خبرگی	امتیاز	سابقه خدمت			مدرک تحصیلی						شماره	
			بیش از ۲۰ سال	۱۰-۲۰	کمتر از ۱۰ سال	دکتری -استاد تمام	دکتری -انسبار	دکتری -استادیار	دانشجوی دکتری	کارشناسی ارشد	کارشناسی		
۱	A	۹۰	✓				✓						خبره ۱
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۲
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۳
۱	A	۹۰	✓				✓						خبره ۴
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۵
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۶
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۷
۲	B	۸۰		✓			✓						خبره ۸
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۹
۲	B	۸۰		✓			✓						خبره ۱۰
۳	C	۵۰		✓							✓		خبره ۱۱
۳	C	۵۰		✓							✓		خبره ۱۲
۳	C	۵۰		✓							✓		خبره ۱۳
۲	B	۷۰	✓						✓				خبره ۱۴
۲	B	۷۰		✓				✓					خبره ۱۵

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌درسی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۰۷

جدول (۴)، مبنای امتیازهای کسب شده توسط خبرگان را نشان می‌دهد:

جدول ۴. امتیازهای مربوط به معیارهای در نظر گرفته شده برای خبرگان

معیار	طبقه	امتیاز	حداکثر امتیازها
مدرک تحصیلی	کارشناسی	۱۰	۶۰
	کارشناسی ارشد	۲۰	
	دانشجوی دکتری	۳۰	
	دکتری - استادیار	۴۰	
	دکتری - دانشیار	۵۰	
	دکتری - استاد	۶۰	
سابقه خدمت	کمتر از ۱۰ سال	۲۰	۴۰
	۱۰-۲۰ سال	۳۰	
	بیشتر از ۲۰ سال	۴۰	
مجموع امتیازها		۱۰۰	۱۰۰

بر اساس جدول (۴) می‌توان گفت کمترین و بیشترین امتیازهای دریافتی خبرگان به ترتیب ۳۰ و ۱۰۰ امتیاز می‌باشد. بر همین مبنای، درجه افراد خبره به شرح جدول (۵) تعیین گردید:

جدول ۵. درجه خبرگی خبرگان بر مبنای امتیازهای کسب شده

درجه خبره	امتیاز
D	۳۰-۴۹ امتیاز
C	۵۰-۶۹ امتیاز
B	۷۰-۸۹ امتیاز
A	۹۰-۱۰۰ امتیاز

در جدول (۶) رتبه تخصیص یافته به مولفه‌های اصلی مدل برنامه‌درسی دوره پیش‌دبستانی با تاکید بر مهارت‌های زندگی در دوره ابتدایی، بر اساس نظرات هر خبره (با اختصاص اعداد ۱ تا ۹) قابل مشاهده است:

جدول ۶. رتبه‌های تخصیصی خبرگان به مولفه‌های اصلی مدل

رتبه خبره	خبرگان	مولفه‌ها								
		آموزش حقوق شهروندی	مدیریت احسانات	تفکر انتقادی	مهارت حل مساله	تفکر خلاق	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	مهارت تصمیم‌گیری	خودآگاهی	یادداشت جسمی
۱	خبره ۱	۷	۴	۸	۲	۹	۲	۱	۶	۵
۲	خبره ۲	۷	۴	۸	۳	۹	۲	۱	۵	۶
۲	خبره ۳	۷	۵	۹	۲	۸	۳	۱	۶	۴
۱	خبره ۴	۸	۴	۷	۱	۹	۳	۲	۶	۵
۲	خبره ۵	۹	۶	۸	۱	۷	۲	۳	۵	۴
۲	خبره ۶	۸	۴	۷	۲	۹	۳	۱	۶	۵
۲	خبره ۷	۷	۴	۸	۳	۹	۲	۱	۶	۵
۲	خبره ۸	۷	۴	۹	۲	۸	۳	۱	۵	۶
۲	خبره ۹	۷	۵	۸	۲	۹	۳	۱	۶	۴
۲	خبره ۱۰	۸	۴	۷	۱	۹	۳	۲	۶	۵
۳	خبره ۱۱	۹	۵	۸	۲	۷	۳	۱	۶	۴
۳	خبره ۱۲	۷	۵	۸	۱	۹	۳	۲	۶	۴
۳	خبره ۱۳	۷	۶	۸	۲	۹	۱	۳	۴	۵
۲	خبره ۱۴	۷	۴	۸	۲	۹	۳	۱	۶	۵
۲	خبره ۱۵	۸	۴	۷	۳	۹	۲	۱	۵	۶

در ادامه نظرات هر خبره و وزن نهایی مولفه‌ها به شرح جدول (۷) به تفکیک آورده شده است.

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌درسی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۰۹

جدول ۷. وزن مولفه‌ها به تفکیک خبرگان

خبره ۳			خبره ۲			خبره ۱		
وزن	رتبه	مولفه	وزن	رتبه	مولفه	وزن	رتبه	مولفه
۰/۰۶۰	۱	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۶۰	۱	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۳۹	۱	مهارت تصمیم‌گیری
۰/۰۱۳	۲	مهارت حل مساله	۰/۰۱۳	۲	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۲۵	۲	مهارت حل مساله
۰/۰۰۹	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۹	۳	مهارت حل مساله	۰/۰۱۸	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر
۰/۰۰۷	۴	بهداشت جسمی	۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات	۰/۰۱۴	۴	مدیریت احساسات
۰/۰۰۵	۵	مدیریت احساسات	۰/۰۰۵	۵	خودآگاهی	۰/۰۱۰	۵	بهداشت جسمی
۰/۰۰۴	۶	خودآگاهی	۰/۰۰۴	۶	بهداشت جسمی	۰/۰۰۸	۶	خودآگاهی
۰/۰۰۳	۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۳	۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۵	۷	آموزش حقوق شهروندی
۰/۰۰۲	۸	تفکر خلاق	۰/۰۰۲	۸	تفکر انتقادی	۰/۰۰۲	۸	تفکر انتقادی
۰/۰۰۱	۹	تفکر انتقادی	۰/۰۰۱	۹	تفکر خلاق	۰/۰۰۲	۹	تفکر خلاق
خبره ۶			خبره ۵			خبره ۴		
وزن	رتبه	مولفه	وزن	رتبه	مولفه	وزن	رتبه	مولفه
۰/۰۶۰	۱	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۶۰	۱	مهارت حل مساله	۰/۰۳۹	۱	مهارت حل مساله
۰/۰۱۳	۲	مهارت حل مساله	۰/۰۱۳	۲	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۲۵	۲	مهارت تصمیم‌گیری
۰/۰۰۹	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۹	۳	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۱۸	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر
۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات	۰/۰۰۷	۴	بهداشت جسمی	۰/۰۱۴	۴	مدیریت احساسات
۰/۰۰۵	۵	بهداشت جسمی	۰/۰۰۵	۵	خودآگاهی	۰/۰۱۰	۵	بهداشت جسمی

۱۱۰ تفکر و کودک، سال ۱۶، شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۴۰۴

۰/۰۰۴	۶	خودآگاهی	۰/۰۰۴	۶	مدیریت احساسات	۰/۰۰۸	۶	خودآگاهی
۰/۰۰۳	۷	تفکر انتقادی	۰/۰۰۳	۷	تفکر خلاق	۰/۰۰۵	۷	تفکر انتقادی
۰/۰۰۲	۸	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۲	۸	تفکر انتقادی	۰/۰۰۴	۸	آموزش حقوق شهروندی
۰/۰۰۱	۹	تفکر خلاق	۰/۰۰۱	۹	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۲	۹	تفکر خلاق
خبره ۹			خبره ۸			خبره ۷		
وزن	رتبه	مؤلفه	وزن	رتبه	مؤلفه	وزن	رتبه	مؤلفه
۰/۰۲۰	۱	مهارت تصمیم گیری	۰/۰۲۰	۱	مهارت تصمیم گیری	۰/۰۲۰	۱	مهارت تصمیم گیری
۰/۰۰۳	۲	مهارت حل مساله	۰/۰۰۳	۲	مهارت حل مساله	۰/۰۰۳	۲	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر
۰/۰۰۹	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۹	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۹	۳	مهارت حل مساله
۰/۰۰۷	۴	بهداشت جسمی	۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات	۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات
۰/۰۰۵	۵	مدیریت احساسات	۰/۰۰۵	۵	خودآگاهی	۰/۰۰۵	۵	بهداشت جسمی
۰/۰۰۴	۶	خودآگاهی	۰/۰۰۴	۶	بهداشت جسمی	۰/۰۰۴	۶	خودآگاهی
۰/۰۰۳	۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۳	۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۳	۷	آموزش حقوق شهروندی
۰/۰۰۲	۸	تفکر انتقادی	۰/۰۰۲	۸	تفکر خلاق	۰/۰۰۲	۸	تفکر انتقادی
۰/۰۰۱	۹	تفکر خلاق	۰/۰۰۱	۹	تفکر انتقادی	۰/۰۰۱	۹	تفکر خلاق
خبره ۱۲			خبره ۱۱			خبره ۱۰		
وزن	رتبه	مؤلفه	وزن	رتبه	مؤلفه	وزن	رتبه	مؤلفه
۰/۰۱۳	۱	مهارت حل مساله	۰/۰۱۳	۱	مهارت تصمیم گیری	۰/۰۲۰	۱	مهارت حل مساله

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌دستی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۱۱

۰/۰۰۸	۲	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۰۸	۲	مهارت حل مساله	۰/۰۰۳	۲	مهارت تصمیم‌گیری
۰/۰۰۶	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۶	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۹	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر
۰/۰۰۵	۴	بهداشت جسمی	۰/۰۰۵	۴	بهداشت جسمی	۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات
۰/۰۰۴	۵	مدیریت احساسات	۰/۰۰۴	۵	مدیریت احساسات	۰/۰۰۵	۵	بهداشت جسمی
۰/۰۰۳	۶	خودآگاهی	۰/۰۰۳	۶	خودآگاهی	۰/۰۰۳	۶	خودآگاهی
۰/۰۰۲	۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۲	۷	تفکر خلاق	۰/۰۰۳	۷	تفکر انتقادی
۰/۰۰۱	۸	تفکر انتقادی	۰/۰۰۱	۸	تفکر انتقادی	۰/۰۰۲	۸	آموزش حقوق شهروندی
۰/۰۰۱	۹	تفکر خلاق	۰/۰۰۱	۹	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۱	۹	تفکر خلاق
خبره ۱۵			خبره ۱۴			خبره ۱۳		
وزن	رتبه	مولفه	وزن	رتبه	مولفه	وزن	رتبه	مولفه
۰/۰۲۰	۱	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۲۰	۱	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۰۱۲	۱	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر
۰/۰۱۳	۲	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۱۳	۲	مهارت حل مساله	۰/۰۰۸	۲	مهارت حل مساله
۰/۰۰۹	۳	مهارت حل مساله	۰/۰۰۹	۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر	۰/۰۰۶	۳	مهارت تصمیم‌گیری
۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات	۰/۰۰۷	۴	مدیریت احساسات	۰/۰۰۵	۴	خودآگاهی
۰/۰۰۵	۵	خودآگاهی	۰/۰۰۵	۵	بهداشت جسمی	۰/۰۰۳	۵	بهداشت جسمی
۰/۰۰۴	۶	بهداشت جسمی	۰/۰۰۴	۶	خودآگاهی	۰/۰۰۳	۶	مدیریت احساسات
۰/۰۰۳	۷	تفکر انتقادی	۰/۰۰۳	۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۲	۷	آموزش حقوق شهروندی
۰/۰۰۲	۸	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۰۲	۸	تفکر انتقادی	۰/۰۰۱	۸	تفکر انتقادی

تفکر خلاق	۹	تفکر خلاق	۹	تفکر خلاق	۹
-----------	---	-----------	---	-----------	---

پس از ارائه وزن مولفه‌ها به تفکیک نظرات خبرگان، وزن نهایی و رتبه مولفه‌ها که از مجموع نظرات خبرگان به دست آمده است، به شرح جدول (۸) می‌باشد:

جدول ۸. وزن نهایی و رتبه مولفه‌ها

رتبه	مولفه	وزن
۱	مهارت تصمیم‌گیری	۰/۲۷۲
۲	مهارت حل مساله	۰/۲۲۲
۳	مهارت ارتباطی و ارتباطات	۰/۱۷۲
۴	مدیریت احساسات	۰/۱۰۰
۵	خودآگاهی	۰/۰۸۳
۶	بهداشت جسمی	۰/۰۷۱
۷	آموزش حقوق شهروندی	۰/۰۳۴
۸	تفکر انتقادی	۰/۰۲۹
۹	تفکر خلاق	۰/۰۱۹

همانگونه که در جدول (۸) مشخص است مولفه‌های "مهارت تصمیم‌گیری، مهارت حل مساله، مهارت ارتباطی و ارتباطات موثر، مدیریت احساسات، خودآگاهی، بهداشت جسمی، آموزش حقوق شهروندی، تفکر انتقادی و تفکر خلاق" به ترتیب رتبه‌های ۱ تا ۹ را به خود اختصاص داده‌اند.

۵. بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر به طراحی الگو و اعتباریابی برنامه درسی دوره پیش‌دبستانی با تأکید بر مهارت‌های زندگی پرداخته است. بر این اساس به منظور اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی مدل برنامه درسی پیش‌دبستانی با تأکید بر مهارت زندگی و ارائه الگوی مناسب از تکنیک OPA استفاده شد. بر این اساس با توجه به خبرگان شرکت‌کننده در مطالعه دو شاخص مدرک تحصیلی (کمترین و بیشترین امتیاز کسب شده در این شاخص به ترتیب برابر با ۱۰ و ۶۰ امتیاز می‌باشد) و سابقه خدمت (کمترین و بیشترین امتیاز کسب شده در این بخش به ترتیب برابر با ۲۰ و ۴۰ امتیاز می‌باشد)، به منظور تعیین درجه خبرگی افراد تعیین شد. خبرگان بر اساس

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌دستی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۱۳

امتیازهای کسب شده در ۴ دسته درجه خبرگی "A" (در صورت کسب امتیاز بین ۷۱ تا ۱۰۰)، B (در صورت کسب امتیاز بین ۵۱ تا ۷۰) و C (در صورت کسب امتیاز بین ۳۰ تا ۵۰) "جای گرفتند. بر اساس نتایج اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی پیشنهادی مولفه مدیریت احساسات (۰/۱۰۰) بهداشت جسمی (۰/۰۷۱)، خود آگاهی (۰/۰۸۳)، آموزش حقوق شهروندی (۰/۰۳۴)، تفکر انتقادی (۰/۰۲۹)، مهارت حل مساله (۰/۲۲۲)، مهارت تصمیم‌گیری (۰/۲۷۲)، تفکر خلاق (۰/۰۱۹) و مهارت ارتباطی و ارتباط موثر (۰/۱۷۲) " به ترتیب رتبه‌های یک تا نه را به خود اختصاص دادند. با توجه به اینکه تا کنون تحقیقی جهت اولویت‌بندی مولفه‌های مدل برنامه‌دستی پیش‌دبستانی با تاکید بر مهارت زندگی انجام پذیرفته است، لذا بررسی همسویی نتایج برای سوال اصلی پژوهش امکان پذیر نمی‌باشد. بر اساس مؤلفه‌های اصلی مدل پیشنهادی کاربردی زیر مطرح می‌شود:

- پیشنهاد می‌شود که متخصصان و طراحان برنامه‌های درسی پیش‌دبستانی، فهرست مؤلفه‌ها و مصادیق حقوق شهروندی را در تدوین اهداف و محتوا و فرصت‌های یادگیری و سایر عناصر برنامه‌دستی مدنظر قرار دهند و مریمان را در چگونگی آموزش این مصادیق به کودکان پیش‌دبستانی توانمند سازند.

- در طراحی برنامه‌دستی کودک پیش‌دبستانی کلمات احساسی اساسی مانند شادی، خشم، غم و ترسو نحوه ابراز آن‌ها را باید آموخت. یک روش عالی برای کمک به کودکان در یادگیری احساسات، بحث در مورد احساس شخصیت‌های مختلف در کتاب‌ها و استفاده از داستان گویی است. بنابر این در طراحی برنامه‌دستی پیش‌دبستانی باید شخصیت‌هایی معرفی شوند که کودک بتواند با آن‌ها همزاد پنداری کرده و خود را به جای شخصیت اصلی داستان قرار دهد.

- طراحی برنامه‌های درسی باید به گونه‌ای باشد که از ابتدای درس کنجکاوی و علاقه کودک برانگیخته شود. شروع درس با یک داستان، شعر یا اسلاید کوتاه به گونه‌ای که باعث شود کودک مشتاق به دانستن اصل موضوع شود. از مفاهیم انتزاعی که دایره فکری کودک را گسترده می‌کند در طراحی درسی دوره پیش‌دبستانی نیز استفاده شود چرا که کودکان نسبت به این موضوعات به شدت کنجکاو بوده و همواره در پی کشف رابطه بین آن‌ها و زندگی روزمره خود هستند.

- کودکان با هر بار انجام بازی‌های فکری و حل مسئله، قوانین و چهارچوب‌ها را می‌آموزند. متوجه محدودیت‌ها و امکانات می‌شوند و در نهایت هر بار راه حل‌های

- مختلف را برای رسیدن به نتیجه امتحان می‌کنند. این کار به مرور و خود به خود مسیر رسیدن به راه حل را به کودکان آموزش می‌دهد. علاوه بر این مهارت‌های جانبی مورد نیاز برای حل مسئله مانند قدرت پیش‌بینی، همکاری، کار تیمی و ریسک‌پذیری را هم تمرین می‌کنند. از بازی‌ها برای تقویت قدرت حل مسئله در کودکان استفاده شود.
- انجام فعالیت‌هایی که به تشخیص ابزارهایی که به انسان در ساختن چیزها کمک می‌کنند. فعالیت‌هایی مانند ساختن ساختمان با استفاده از موادی مانند آجر، ماسه، فعالیت‌هایی برای حواس پنجگانه (بویایی - چشایی - بینایی - شنوایی - بساوایی). در طراحی فعالیت‌ها باید فرصت‌های زیادی را جهت آزمایش و تجربه کردن در اختیار کودک قرار گیرد. کودک در این سن کنجکاو است و کنجکاوای پیش نیاز یادگیری است.
  - تدریس گروهی و انجام فعالیت‌ها به صورت گروهی یکی از راههایی است که منجر به افزایش مشارکت کودکان در انجام کاری می‌شود. برای این منظور باید اقداماتی انجام داد که کار گروهی برای کودکان پیش‌دستانی جالب باشد. به عنوان مثال از دانش‌آموزان بخواهید برای گروه خود اسمی انتخاب کنند. به این شکل آن‌ها به گروه خود هویت می‌بخشند و اهمیت بیشتری قائل خواهند شد. از دانش‌آموزان بخواهید که در گروه درباره خودشان حرف بزنند و خود را بیشتر به دوستانشان معرفی کنند. بدین ترتیب به شناخت بهتری از همدیگر خواهند رسید و همکاری بهتری خواهند داشت. از دانش‌آموزان بخواهید انتظاراتی را که از هر یک از اعضای گروه دارند به طور واضح و روشن بیان کنند و وظایف هرکسی در ابتدا مشخص شود. قوانین کار گروهی را برای دانش‌آموزان شرح بدهید.
  - برای آموزش تصمیم‌گیری به کودکان و دانش‌آموزان، هیچ راهی بهتر از خواندن کتاب و تجزیه و تحلیل شخصیت‌های آن وجود ندارد. بنابراین در مفاهیم درسی می‌توان قسمت‌هایی را قرار داد که شخصیت اصلی کتاب تصمیم‌گیری کرده سپس مربی و دانش‌آموزان به تحلیل تصمیمات اتخاذ شده در آن درس بپردازند. این کار به عنوان یک نکته آموزشی عمل می‌کند و باعث ایجاد گفتمان معنادار در کلاس می‌شود. از دانش‌آموزان دعوت شود تا تصمیماتی را که شخصیت‌های کتاب درسی می‌گیرند با کلاس به اشتراک بگذارند. سپس در مورد این که آیا دانش‌آموزان کلاس هم همان تصمیم را می‌گیرند که شخصیت‌های کتاب گرفتند گفتگو کرده و دانش‌آموزان را تشویق شوند تصمیم‌های قهرمان داستان را نقد و داوری کنند.

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌درسی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۱۵

- آموزش مفاهیمی چون احترام و یادگیری از دیگران، ارزش گذاشتن به تفاوت‌ها، حذف تصورات قالبی و ارزش‌های دیکته شده، کشف در یافتن زمینه‌های مشترک در هر رابطه‌ای، ایجاد تعهدات جدید و سعی در اتصال شکاف‌های فرهنگی هر یک می‌تواند به کودکان در شناخت خود کمک کنند. با روایت قصه‌هایی که شجاعت و تکیه بر توانایی‌های فردی را توصیه می‌کنند به کودکان می‌توان شیوه زندگی کردن را آموزش داد. هرگز از اهمیت قصه‌های آموزنده در این مسیر غافل نشوید و بدانید که می‌توانند نقش مهمی در افزایش اعتماد به نفس کودکان داشته باشند.

- با استفاده از تکنیک بازی، نمایش، داستان و شعر آموزش‌هایی از قبیل: آموزش درست شستن دست و صورت کودکان با صابون در قبل از غذا و بعد از اجابت مزاج، آموزش درست مسواک زدن بعد از غذا خوردن در دفعات وعده غذایی، استفاده از وسایل بهداشت فردی مانند حوله، مسواک، شانه، آموزش درست حمام کردن (حداقل دوبار در هفته استحمام شود، دادن اطلاعات کافی و مفید درباره رژیم غذایی سالم به کودکان، برای بهداشت دستگاه تناسلی کودکان مخصوصاً دختران نیاز به عوض کردن لباس زیر و جدا شستن آن به صورت روزانه، آموزش استفاده درست از لوازم بهداشتی اماکن عمومی، برای یادگیری صحیح و درست بهداشت فردی کودکان نیاز به فردی می‌باشد که به اقدامات کودکان تا یادگیری درست آن‌ها نظارت کامل داشته باشد.

محدود شدن الگوی برنامه درسی دوره پیش‌دبستان با تأکید بر مهارت‌های زندگی به خبرگان فارس اصلی‌ترین محدودیت مطالعه حاضر است؛ بنابراین باید در تعمیم نتایج این مطالعه جنبه احتیاط را رعایت کرد. در پایان طراحی الگو و اعتباریابی برنامه درسی دوره پیش‌دبستان با تأکید بر مهارت‌های زندگی با استفاده از تکنیک فراترکیب و نظریه داده‌بنیاد به سایر پژوهشگران پیشنهاد می‌شود.

کتاب‌نامه

- ارجمندی، ر، بهادران، ع، خورشیدی، ع. (۱۴۰۲). ارائه الگوی برنامه درسی پژوهش‌محور دوره پیش‌دبستانی. مطالعات روانشناختی نوجوان و جوان، ۳(۳)، ۳۳۵-۳۲۲
- اعظمی، محمود، جعفری، علیرضا، و کریمی، ناهید. (۱۳۹۱). بررسی تاثیر آموزش مهارت‌های زندگی در افزایش خلاقیت کودکان دبستان. ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی، ۲(۳)، ۲۷-۴۳.

- امامی نائینی، ن. (۱۳۹۴). مهارت خود آگاهی. تهران: انتشارات معاونت فرهنگی و پیشگیری سازمان بهزیستی کشور
- امینی گلستانی، ر، نور آبادی، س. (۱۳۹۷). طراحی الگوی برنامه درسی دوره پیش دبستانی بر اساس نظریه تربیتی پرورش جسم، ذهن عاطفه پستالوزی. مشهد: مجموعه مقالات دومین کنفرانس بین المللی روانشناسی، مشاوره، تعلیم و تربیت.
- بهبودی، ه. (۱۳۹۷) کودکان پیش دبستانی، خانواده، آموزش و مهارت های زندگی. چکیده مقالات اولین کنگره بین المللی و پنجمین کنگره ملی آموزش و سلامت کودکان پیش از دبستان، ۱۲(۱)، ۵۴-۳۴
- پناهنده پور، م، هاشمی، م، قلتاش، ع. (۱۴۰۲). طراحی الگوی مناسب برنامه درسی دوره پیش دبستانی در ایران مبتنی بر نظریه زیست بوم شناختی. مطالعات برنامه درسی، ۱۸(۷۰)، ۱۳۰-۱۰۵.
- پورزندگی، ش، ناطقی، ف، و فقیهی، ع. (۱۳۹۹). بررسی میزان اعتبار سنجی الگوی ارائه شده جهت ارزشیابی کیفیت برنامه درسی پیش دبستانی. ماهنامه جامعه شناسی سیاسی ایران، ۳(۴)، ۳۵۰۹-۳۴۹۳.
- حبیبی، فرهاد، اسدیان، سیروس، و ملکی آورسین، صادق. (۱۴۰۲). بازاندیشی در اهداف آموزش مهارت های زندگی با رویکرد اسلامی. سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت، ۷(۱)، ۲۵۲-۲۶۲.
- حشمتی، و، استوارایزدخواه، ی. (۱۴۰۱) نمونه هایی از روشها و الگوها تدریس موضوع، انتشارات تهران.
- رضایی، س، گودرزی، م محمود، ر، کاکابری، ک. (۱۴۰۲). ارائه الگوی توانمندسازی مهارت های زندگی برای کودکان تحت سرپرستی مراکز نگهداری شبانه روزی (محدوده سنی ۶ تا ۱۲ سال) شهر کرمانشاه در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰. تفکر و کودک، ۴(۱۴)، ۳۶۵-۳۴۵.
- سرخوش، ص، فقیه آرام، ب، شعبانی، ح. (۱۴۰۰). شناسایی مؤلفه ها و عناصر برنامه درسی مبتنی بر پرورش مهارت حل مسئله به منظور ارائه الگوی بهینه برای دوره پیش دبستانی. تدریس پژوهی، ۹(۱)، ۷۳-۴۳.
- سلطانی، محمد، اقدسی، علی نقی، و هاشمی، تورج. (۱۴۰۰). مقایسه اثربخشی روش های آموزشی رجویامیلیا و های اسکوپ بر خلاقیت و مهارت های اجتماعی نوآموزان پیش دبستان شهر تبریز. آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)، ۱۴(۵۵)، ۵۷-۸۳.
- عبدالوهابی، م، رومیانی، ی، و ظریف، س. (۱۳۹۲). بررسی مهارت های اساسی دانشجویان در عصر جهانی شدن. فصلنامه پژوهش و برنامه یزی در آموزش عالی، ۷(۴۷)، ۹۲-۷۴.
- عبدی، س، و بارانی، ق. (۱۳۹۹). بررسی رابطه گذراندن دوره پیش دبستانی با میزان پیشرفت تحصیلی و ادراک حل مساله اجتماعی دانش آموزان دختر پیش دبستانی. مطالعات کاربردی در علوم مدیریت و توسعه، ۱۶(۴)، ۱۱-۱۶.
- غلامی، ع، زینلی پور، ف، شیخی فینی، ا، سماوی، س. (۱۴۰۱). سنجش و ارزیابی مؤلفه های برنامه درسی تربیت هنری دوره پیش دبستانی با استفاده از مدل تحلیل اهمیت-عملکرد. فصلنامه رهبری و مدیریت آموزشی، ۱۶(۱)، ۱۱۰-۸۹.
- کلینکه، کی. (۱۳۹۶). مهارت های زندگی (ترجمه شهرام محمدخانی). تهران: سپندهنر.

اولویت‌بندی مولفه‌های اصلی الگوی بومی برنامه‌دستی ... (هاجر چیستان و دیگران) ۱۱۷

کنعانی‌هرندی، س، نوریان، و، نوروزی، ص، عبایی‌کوپایی، ک. (۱۳۹۶). الگوی برنامه‌دستی آموزش فلسفه برای کودکان بر اساس نتایج تحقیقات مرتبط. تفکر و کودک، ۱۸ (۹)، ۱۵-۲. کول، و. (۱۳۹۳). برنامه‌آموزش و پرورش در دوره پیش از دبستان (ترجمه فرخنده مفیدی). تهران: انتشارات سمت.

ماهری، ع، قائدی، ی، مهدی‌زاد، پ. (۱۴۰۱). طراحی مدلی برای برنامه‌دستی آموزش فلسفه به کودکان پیش از دبستان (۳ تا ۵ سال). نظریه و عمل در برنامه‌دستی، ۱۰ (۲۰)، ۳۱۸-۲۸۹. میرعرب‌رضی، ح، فکوری‌حاجی‌یار، ک، بیانی، م. (۱۴۰۰). طراحی الگوی برنامه‌دستی مسأله‌محور در دوره پیش‌دبستانی. روان‌شناسی تربیتی، ۱۷ (۶۲)، ۳۰-۷. میرعرب‌رضی، ح، فکوری‌حاجی‌یار، ک، بیانی، م. (۱۴۰۱). تبیین اهداف الگوی برنامه‌دستی مسئله‌محور در دوره پیش‌دبستانی. مدیریت دانشگاهی، ۱ (۴)، ۱۰۰-۸۰. میلر، جی. (۱۳۹۶). آموزش و پرورش روح به سوی یک برنامه‌دستی معنوی (ترجمه نادرقلی قورچیان). تهران: فراشناختی‌اندیشه.

نادی، م، افتخاری، ز. (۱۳۹۷). الگوی برنامه‌دستی کارآفرینی برای دوره پیش‌دبستانی. اصفهان: مجموعه مقالات نخستین کنفرانس ملی مدارس کارآفرین (رویکردها، نظریه‌ها، ابعاد و تجارت کاربردی از کشورهای موفق).

نعیمی، م، حنیفی، ر. (۱۴۰۲). تأثیر میزان بازی در آموزش بر مهارت‌های اجتماعی و خودکارآمدی کودکان پیش‌دبستانی منطقه چهار شهر تهران. تعالی مشاوره و روان‌درمانی، ۱۱ (۴)، ۶۵-۴۵.

Hálfdanardóttir, B. F., Ingvarsson, E. T., & Sveinbjörnsdóttir, B. (2022). Important skills for elementary school children: Implementing the preschool life skills program in Iceland. *Behavioral Interventions*, 37(2), 345-362.

Joo, Y. S., Magnuson, K., Duncan, G. J., Schindler, H. S., Yoshikawa, H., & Ziol-Guest, K. M. (2020). What works in early childhood education programs? A meta-analysis of preschool enhancement programs. *Early Education and Development*, 31(1), 1-26.

Li, Y. (2022). Construction and reform of preschool children's professional curriculum based on big data. In *2021 International Conference on Big Data Analytics for Cyber-Physical System in Smart City: Volume 2* (pp. 787-795). Springer Singapore.

Loretha, A. F., Arbarini, M., & Desmawati, L. (2023). The Efforts of Lifelong Education through Life Skills for Early Childhood in Play Groups. *JPPM (Jurnal Pendidikan dan Pemberdayaan Masyarakat)*, 10(1), 83-95.

Pierce, S., Gould, D., & Camiré, M. (2017). Definition and model of life skills transfer. *International review of sport and exercise psychology*, 10(1), 186-211.

Proulx, K., & Aboud, F. (2019). Disaster risk reduction in early childhood education: Effects on preschool quality and child outcomes. *International Journal of Educational Development*, 66, 1-7.

- Vintimilla, C. D., & Pacini-Ketchabaw, V. (2020). Weaving pedagogy in early childhood education: On openings and their foreclosure. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(5), 628-641.
- Wang, X., Sun, H., & Li, L. (2019). An innovative preschool education method based on computer multimedia technology. *International Journal of Emerging Technologies in Learning*, 14(14), 57-68.
- Yazigy, A. J. (2023). The Need for an Integrated Preschool EFL Curriculum in Lebanon. *BAU Journal-Society, Culture and Human Behavior*, 3(2), 1.-10.